

કૃતિ પુસ્તિકા

ધોરણ - ૧૦
(સંયુક્ત)

ગુજરાતી

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય માધ્યમિક અને ઉચ્ચ માધ્યમિક
શિક્ષણ મંડળ, પુણે - ૪૧૧૦૦૪

પદ્યાંશ

[કાનજી તારી મા કહેશે
..... પ્રેમભક્તિમાં રેલું રે.] પાનુ નં. ૧

*

આકલન કૃતિ :-

* ખાલી જગ્યા પૂરો.

- ૧) માખણ ખાતાં નહોતું આવડતું..... હતું તારું એહું રે.
- ૨) પહેરતા નહોતું આવડતું અમે તે દી પહેરાવતા રે.
- ૩) કરમ સંજોગે આવી ભરાણા જોડા જોડ રે.
- ૪) ભેર હાલતો ચાલતો બોલતો કાલું ઘેલું રે.

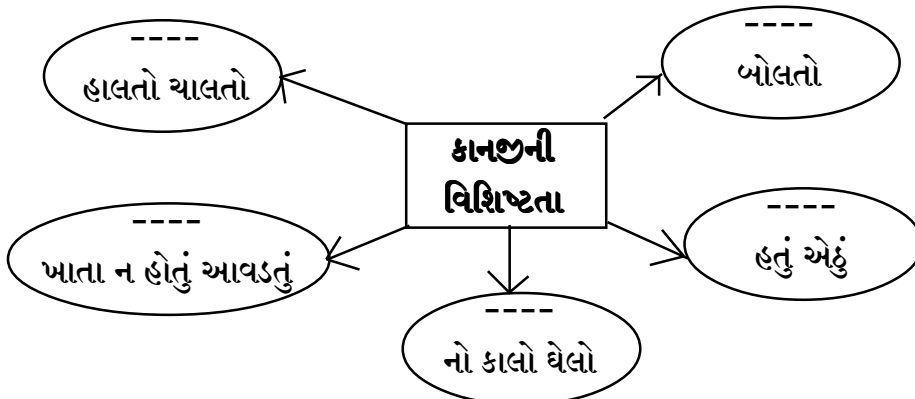
★

કૃષ્ણ માટેના બે નામો

★ નામ લખો.

→ કાનજીને 'કાનુડો' કહેનાર	____
→ ભરવાડોની ગાળો ખાનાર	____
→ કાનજીનું ગામ	____
→ ઘૂંટણિયા ભેર ચાલનાર	____
→ 'કાનુડા' ને કાનજી કહેનાર	____
→ મુખ એહું રાખનાર	____
→ માત-પિતાનો કાલોઘેલો	____
→ ગોકુળ છોડી જનાર	____

★ આકૃતિ પૂર્ણ કરો.

યોગ્ય રીતે જોડકાં જોડો.

- ૧) ઘૂંટણિયા ભેર
- ૨) કાલું ઘેલું
- ૩) ભરવાડોની
- ૪) માખણ
- ૫) મુખ

- ૧) એહું હતું
- ૨) ગાળો ખાતો
- ૩) હાલતો ચાલતો
- ૪) ખાતાં નહોતું આવડતું
- ૫) બોલતો

★

શબ્દ સંપત્તિ કૃતિ

★

જાતિ બદલો :

ગોપી

માતા

ભરવાડ

સ્વામી

વચન બદલો :

ઝૂલણ

આંગણું

ભરવાડ

ખૂણા

કાવ્યમાંથી તળપદા શબ્દો શોધો.

દિવસ -

નસીબ -

કપડાં -

ઈચ્છા -

દ્વારા -

મળ્યા -

★

વિશેષાગ્ર શોધો.

૧)

કાલોઘેલો તારા માતપિતાનો અમને શેના કોડ રે

(કાલોઘેલો, તારા, કોડ)

૨)

માખણ ખાતા નહોતું આવડતું મુખ હતું તારુ એહું રે

(માખણ, મુખ, એહું)

★

અભિવ્યક્તિ

→

કૃષ્ણની બાળલીલાનો એકાદો પ્રસંગ વર્ણવો.

→

બાળપણમાં તમે કરેલા તોફાનો વિષેનો એકાદો યાદગાર પ્રસંગ લખો.

→

કાવ્ય તમને ગમ્યું કે નહિ તે સ્પષ્ટ કરો.

પદ્યાંશ

[જ્યાં જ્યાં વસે એક
..... ઉર વૈભવ રાસ રચાય.] પાનુ નં. ૫

* **આકલન કૃતિ :-**

* **ખાલી જગ્યા પૂરો.**

- ૧) સ્નેહ, શૌર્ય ને સત્ય તણા..... વૈભવ રાસ રચાય.
- ૨) કૃષ્ણ, દયાનંદ, દાદા કેરી પુણ્ય રસભોમ.
- ૩) જ્યાં જ્યાં બોલાતી ગુજરાતી, ત્યાં ત્યાં ગુર્જરીની
- ૪) ગુર્જર વાણી, ગુર્જર લહાણી, ગુર્જર શાણી.....

* **યોગ્ય વિકલ્પ શોધો.**

- ૧) જ્યાં જ્યાં બોલાતી ગુજરાતી
૧) ત્યા ત્યાં સદાકાળ ગુજરાત
૨) ગુર્જર ઉદમ પ્રીત
૩) ત્યાં ત્યાં ગુર્જરીની મહોલાત !
- ૨) જંગલમાં પણ મંગલ કરતી
૧) ગુર્જર ઉદમ પ્રીત
૨) ગુર્જર શાણી રીત
૩) ગુર્જરીની મહોલાત

* **આકૃતિ પૂર્ણ કરો.**

- ૧) પુણ્યશાળી વ્યક્તિઓ
- ૨) દિશાઓના નામ
- ૩) ગુજરાતીઓની વિશિષ્ટતાઓ
- ૪) ગુર્જરના વાસ

* **જોડકાં જોડો.**

સ્નેહ, શૌર્ય ને	કિરણો
જન્મ સફળ	મંગલ
જંગલમાં	સત્ય
સૂર્ય તણાં	ગુજરાતી

શબ્દ સંપત્તિ કૃતિ

સમાનાર્થી શબ્દ શોધો.

શાણી -	લહાણી	વાણી	હોશિયાર	<input type="text"/>
ઉર -	હૃદય	માથું	છાતી	<input type="text"/>
કોમ -	કુટુંબ	જાતિ	ઘર	<input type="text"/>
કાળ -	સાંજ	રાત	સમય	<input type="text"/>
સૂર્ય -	મંગળ	ગુરુ	ભાસ્કર	<input type="text"/>

આપેલા કોષ્ટકમાંથી સહસંબંધ શોધો.

પ્રકાશ x અંધકાર
મંગલ x -----
ભોમ x -----
જય x -----
પુણ્ય x -----
સફળ x -----
અધૂરા x -----

અં	ધ	કા	ર	જા	મ
પા	જ	અ	મં	ગ	લ
પ	પા	મ	જ	પૂ	રા
સ્વા	ત	પ	રી	અ	ત
ધ્યા	પ	રા	સા	સ	ક
ય	નિ	જ	પ	ફ	ન
જ	મા	ય	તિ	ળ	ભ

વચન બદલો.

અનેક

કિરણ

જંગલો

મહોલાતો

સમાન ઉચ્ચારવાળા શબ્દો લખો.

લહાણી -----

રીત -----

જંગલ -----

કોમ -----

જાતિ બદલો .

દાદા -----

ગુજરાતી -----

★ **વિશેષાગ્ર ઓળખો.**

- ૧) કૃષ્ણ દયાનંદ દાદા કેરી વિરલ રસ ભોમ -
- વિરલ રસ ભોમ
- ૨) અણકીધા કરવાના કોડે અધૂરા પૂરા થાય -
- કોડે અધૂરા પૂરા
- ૩) જ્ય જ્ય જન્મ સફળ ગુજરાતી -
- જન્મ સફળ જ્ય
- ૪) જ્યાં જ્યાં વસે એક ગુજરાતી -
- જ્યાં વસે એક

★ **અભિવ્યક્તિ**

- 'મને મારી ભાષા ગમે છે' - તમારા વિચારો વ્યક્ત કરો.
- કવિએ ગુજરાતી પ્રજાની વિશેષતા બતાવી છે એની સાથે તમે સહમત છો કે અસહમત? કારણો જણાવો.

કાવ્ય - ૩

ઉપવને આગમન

- ગની દહીંવાલા

પદ્યાંશ

[તમારા અહીં આજ
..... મલાજથી પર થે ગઈ છે.] પાનુ નં - ૮

- * **આકલન કૃતિ**
* **ખાલી જગ્યા પૂરો.**

- ૧) તમારા અહીં આજ થવાનાં
૨) ઝુકાવી છે..... બધી ડાળીઓએ.
૩) શરમનો કરી ડોળ..... જુએ છે.
૪) ની સાથે ગળે હાથ નાખી.

* **યોગ્ય વિકલ્પ શોધીને પંક્તિ પૂર્ણ કરો.**

- ૧) ઝુકાવી છે ગરદન.....
૧) બધા પાંદડાઓએ
૨) બધી ડાળીઓએ
૩) બધા ફૂલોએ.

- ૨) ફદ્રલોનીયે.....
- ૧) ઊંચી નજર થૈ ગઈ છે
 - ૨) આડી નજર થૈ ગઈ છે
 - ૩) નીચી નજર થૈ ગઈ છે
- ૩) પરિમલની સાથે
- ૧) ગળે હાથ નાખીને
 - ૨) હાથમાં હાથ નાખીને
 - ૩) કમરમાં હાથ નાખીને

*** જોડકાં જોડો.**

શરમનો	મલાજા
નયનની અસર	ડોળ
જુકાવી છે	ગરદન
પુરાણા	વાતાવરણ

*** કોણ તે લખો.**

શરમનો કોણ કરી જોનાર -	<input type="text"/>
પાંદડાઓના પડદે રહીને જોનાર -	<input type="text"/>
વાતાવરણ પર અસર કરનાર -	<input type="text"/>
ગરદન જુકાવનાર -	<input type="text"/>
મેદાન છોડી જનાર -	<input type="text"/>
કોમળ કાયા ધરાવનાર -	<input type="text"/>
પરિમલના ગળે હાથ નાખનાર -	<input type="text"/>
કુંપળોની છેડતી કરનાર -	<input type="text"/>
ભ્રમર ડંખથી બેફિકર થનાર -	<input type="text"/>
નીચી નજર કરનાર -	<input type="text"/>

*** શબ્દ સંપત્તિ કૃતિ**

કાવ્યમાંથી સમાનાર્થી શબ્દ શોધીને લખો.

બગીચો -	<input type="text"/>
આંખો -	<input type="text"/>
મર્યાદા -	<input type="text"/>
મશકરી -	<input type="text"/>

સુગંધ -
જૂનું -
પવન -
અંકુર -

* **વિશેષાગ્ર ઓળખો.**

૧) ફદ્રલોનીય નીચી નજર થૈ ગઈ છે -

ફદ્રલો નીચી નજર

૨) મહેકંત કોમળ ગુલાબોની કાયા

કોમળ ગુલાબો કાયા

૩) પુરાણા મલાજથી પર થૈ ગઈ છે.

પુરાણા મલાજ પર

* **વચન બદલો.**

ચમન -

ડાળી -

ફદ્રલો

પાંદડા

નયન -

ગુલાબો

મલાજો -

* **સહસંબંધ લખો.**

નીચી - ઊંચી

કઠોર -

ફિકર -

અર્વાચીન -

બેખબર -

* નીચેના તળપદા શબ્દોને પ્રમાણ ભાષામાં લખો.

થે - -----

ડોળ - -----

મલાજો - -----

* **અભિવ્યક્તિ**

→ તમે જોયેલા ઉપવનનું વર્ણન તમારા શબ્દોમાં લખો.

→ પ્રકૃતિ સૌંદર્યનું વર્ણન તમારા શબ્દોમાં લખો.

→ 'દષ્ટિ એવી સૃષ્ટિ' કહેવત સમજાવો.

કાવ્ય - ૪

આકાશી અસવાર

- બાલમુકુન્દ દવે

પદ્યાંશ

[ઊની રે વરાળો

..... ધરતી-આભ એકાકાર....] પાનુ નં. ૧૨

આકલન કૃતિ

* **ખાલી જગ્યા પૂરો.**

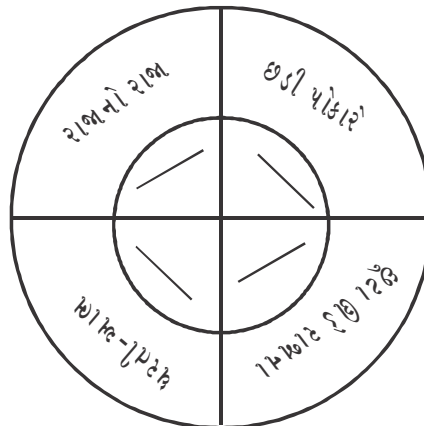
૧) આવે રે દેકારા દેતો

૨) એકના દૂજે જાગતા.

૩) છૂટાં રે ઊડે રાજના.....

૫) નીચે રે ઘેરા ગાજતા.

* **યોગ્ય જવાબ લખો.**

★ શું કહેવાય?

ઘોડાના પગનો અવાજ -	<input type="text"/>
માણસના પગનો અવાજ -	<input type="text"/>
પક્ષીનો મીઠો અવાજ -	<input type="text"/>
સિંહનો ડરાવી નાખે એવો અવાજ -	<input type="text"/>
ઘોડાનો અવાજ -	<input type="text"/>

★ યોગ્ય વિકલ્પ શોધી પંક્તિ પૂર્ણ કરો.

છડી રે પોકારે

૧) વનના મોરલા

૨) વનના ઘોડિલા

૩) વનના મેહલા

આવે રે દેકારા દેતો

૧) દખ્ખણે.....

૨) ઉત્તરે

૩) પશ્ચિમે.....

★ કોણ તે લખો.

રાજાનો રાજા	<input type="text"/>
દુખિયાનો બેલી	<input type="text"/>
છડી પોકારનાર	<input type="text"/>
ડાબલા વગાડનાર	<input type="text"/>
ઘેરો અવાજ કરનાર	<input type="text"/>
એકાકાર થનાર	<input type="text"/>

★ શબ્દસંપત્તિ કૃતિ

યોગ્ય વિશેષણ મૂકો.

..... વરાળો

..... ઓડિયા

..... મહેરામણ

..... ધરતી-આભ

★ કાવ્યમાંથી સમાનાર્થી શબ્દ શોધીને લખો.

ગરમ -----

એકરૂપ -----

ઘોડા -----

શક્તિશાળી -----

સાગર -----

પતિ -----

★ નીચેના તળપદા શબ્દોને પ્રમાણભાષામાં લખો.

ઊની -----

થિયો -----

દેકારા -----

કરિયો -----

ગાજિયો -----

★ વચન બદલો :-

વરાળ -

મોરલા

તલવાર -

મેહલો -

ડાબલા

★ જાતિ બદલો :-

મોરલા -----

રાજ -----

ઘોડા -----

★ વિશેષાગ ઓળખો.

૧) ઊની રે વરાળો પહોંચી આલમાં

ઊની વરાળો આલ

૨) છૂટા રે ઊડે રાજના ઓડિયાં

છૂટા ઊડે ઓડિયાં

૩) નીચે રે મહેરામણ ઘેરા ગાજતાં

મહેરામણ ઘેરા ગાજતા

★ અયોગ્ય શબ્દ શોધીને લખો.

આભ	ગગન	અવનિ	આકાશ
ઘરા	ઘરતી	અવનિ	ગગન
મેહલો	પોકાર	મેઘ	વરસાદ
દખખણે	ઉત્તરે	ઓડિયા	પૂર્વે
નાગર	મહેરામણ	સાગર	સમુદ્ર

★ આપેલા કોષ્ટકમાંથી સહસંબંધ શોધો.
(ઘરતી, સુખિયા, પરાજય, એક)

આ	ભ	ખિ	જ
પ	રા	જ	ચ
અ	ને	ક	ભી
સુ	દુ	ખિ	યાં

★ અભિવ્યક્તિ

- પ્રથમ વરસાદના આગમનનું વર્ણન કરો.
- પ્રસ્તુત કાવ્ય ગમવાનું/ન ગમાવાનું. કારણ જણાવો.
- કાવ્ય દ્વારા કવિ શો સંદેશો આપે છે?

કાવ્ય - ૫

હા, આ ઘર છે.

- નરુભાઈ પંડ્યા

પદ્યાંશ

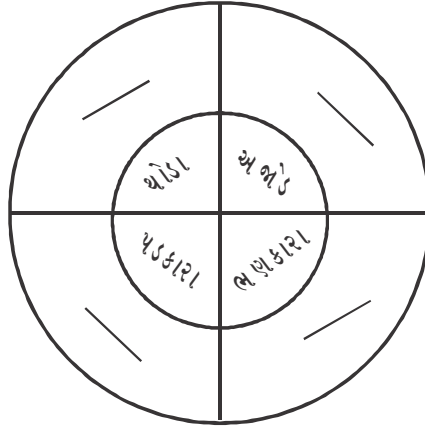
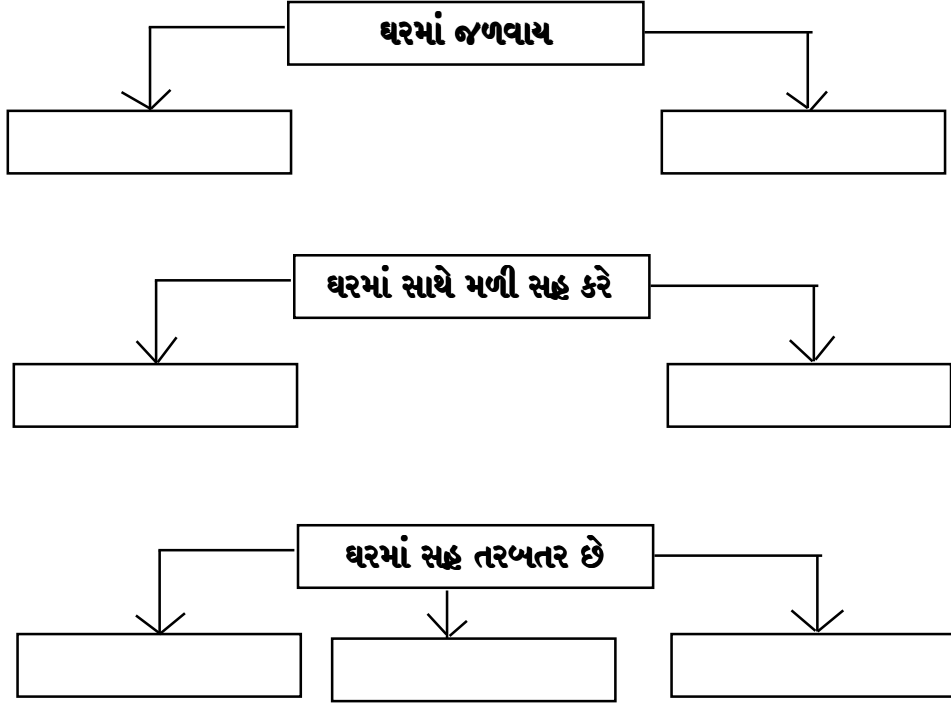
[થોડા ઝગડા.....
.....અગ્નેડ આદર છે.] પાનુ નં. ૧૬

આકલન કૃતિ

* ખાલી જગ્યા પૂરો.

- ૧) થોડા ઝગડા, પણ જુદા થવાના..... નથી.
- ૨) ભાવ સંપત્તી તરબતર છે.
- ૩) માન, સૌનાં જળવાય છે બહુ.
- ૪) ભજન સાથે મળીને કરે સહુ.

★ આકૃતિ પૂર્ણ કરો.

★ જોડકાં જોડો.

- અ
- ૧) ભોજન, ભજન
 - ૨) પ્રેમ, ભાવ
 - ૩) ફરજ બજાવે
 - ૪) અતિથિનો

- બ
- ૧) અજોડ આદર છે.
 - ૨) સાથે મળીને કરે સહ.
 - ૩) સંપથી તરબતર છે.
 - ૪) હકકના હંકારા નથી.

★ શબ્દસંપત્તિ કૃતિ :-

★ રેખાંકિત શબ્દોના વચન બદલી વાક્યો ફરીથી લખો.

- ૧) અહીં મતભેદો હોવા છતાં સૌ એક છે.
- ૨) ફરજ બજાવે ક્યાંય હકકોના હંકારા નથી.
- ૩) ના ફક્ત આ ઈંટ પથ્થરોનું ચણતર છે.
- ૪) ભોજન, ભજનો સાથે મળીને કરે સહ.

★ જાતિ બદલો.

દીકરી -

વહુ -

★ વિશેષાગ્ર ઓળખો.

- ૧) થોડા ઝગડા પણ જુદા થવાના પડકારા નથી.
૨) અતિથિનો થતો અહીં અખંડ આદર છે.

★ વચન બદલો.

ઝગડો -

દીકરી -

મતભેદો

પથ્થરો

★ કાવ્યમાં વપરાયેલા સમાનાર્થી શબ્દો લખો.

મહેમાન - -----
રિવાજ - -----
જીવન - -----
બાંધકામ - -----

★ નમૂના પ્રમાણે શબ્દો બનાવો.

ચણવું - ચણતર
ભણવું - -----
ઘડવું - -----
જીવવું - -----

★ સમાન ઉચ્ચારવાળા શબ્દો લખો.

પડકારા -----; બહુ -----; ચણતર ----- નેક -----

★ **અભિવ્યક્તિ**

- પ્રસ્તુત કવિતા દ્વારા કવિ જે સંદેશ આપવા માગે છે તે લખો.
→ 'ઘરતીનો છેડો ઘર' - આ વિધાન પર તમારા વિચારો વ્યક્ત કરો.
→ 'સાચા ઘર' વિશે તમારો મત દર્શાવો.
→ 'પણ ખબર ન પડે કોણ દીકરી? કોણ વહુ?' આ વિધાન સાથે તમે સહમત છો કે નહિ?

પાઠ-૧

શંકાનું સમાધાન

- સંત પુનિત

ગદ્યાંશ :- પાનુ નં ૨૧

[સ્વામીજી સાથે વાતો
..... ગુરુચરણમાં વંદના કરી]

આકલન કૃતિ :-

* યોગ્ય વિકલ્પ શોધી વિધાન પૂર્ણ કરો.

- ૧) અમેરિકન શિષ્યો ગંગા મૈયાના.....
 - પવિત્ર કિનારે આવ્યા.
 - પુનિત તટે આવ્યા.
 - સરિતા તટે આવ્યા.
- ૨) એક ઘટાદાર વૃક્ષની છાયામાં રામકૃષ્ણ પરમહંસ
 - પૂજા કરી રહ્યા હતા.
 - ધ્યાનસ્થ દશામાં બેઠા હતા.
 - ગ્રંથ વાંચી રહ્યા હતા.
- ૩) એક અમેરિકન શિષ્યે બાજુમાં ઊભેલા એક અમેરિકનના કાનમાં.....
 - બડબડાટ કર્યો
 - ગણગણાટ કર્યો
 - ભણભણાટ કર્યો

★ બોલો કોણ?

બડબડાટ હસી પડનાર

ધ્યાનસ્થ દશામાં બેસનાર

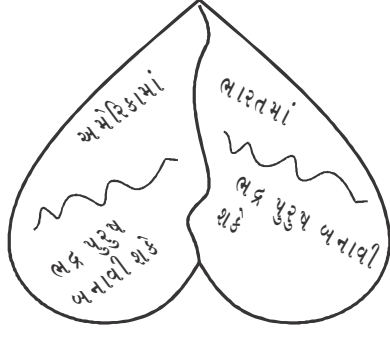
ગુરુદેવના ચરણોમાં આળોટી પડનાર

ગુરુદેવની માફી માગનાર

સ્વામીજી સાથે વાતો કરનાર

ગણગણાટ સાંભળનાર

★ આકૃતિ પૂર્ણ કરો.

★ યોગ્ય રીતે જોડો :

અમેરિકન	પુનિત	શીતળ	મધુર
કલરવ	શિષ્યો	તટ	વાયુ

★ શબ્દસંપત્તિ કૃતિ :-

★ અયોગ્ય શબ્દ શોધો.

દેહ -	અવયવ	શરીર	દેશ	તન
વૃક્ષ -	ઝાડ	પર્ણ	તરુ	
વંદન -	પ્રનામ	પ્રણામ	પરમાણ	પરિમાણ
ઝાઝું -	થોડું	ઘણું	વધુ	વધારે

★ ગદ્યાંશમાંથી સમાનાર્થી શબ્દ શોધીને લખો.

- પગ - -----
 પવિત્ર - -----
 ઠંડો - -----
 કપડાં - -----
 સજ્જન - -----
 અલગ અલગ - -----
 ધન્ય - -----
 હોશિયાર - -----

★ જ્ઞાન ચકાસો :-

- કપડાં સીવે તે દરજી
 દવા આપે તે -----

શાળામાં શીખવે તે -----

જોડા બનાવે તે -----

દાગીના બનાવે તે -----

★ જોડકા જોડો :

૧) કાન સરવા કરવા	૧) જીવન સફળ કરવું
૨) દેહ કૃતાર્થ કરવો	૨) ખૂબ ધ્યાનથી સાંભળવું
૩) ચરણોમાં આળોટવું	૩) ધીમેથી કહેવું
૪) કાનમાં ગણગણાટ કરવો	૪) પગમાં ઢળી પડવું

★ જાતિ બદલો.

શિષ્ય

પુરુષ

દરજી

સ્વામી

★ વચન બદલો.

ચરણ

વસ્ત્ર

શિષ્યો

પુરુષો

ઠેકાણાં

ભાઈ

વાત

વૃક્ષ

★ વાક્યના પ્રકાર શોધો.

- ૧) અરે, આવા છે એમનાં ગુરુ !

પ્રશ્નાર્થ વાક્ય

આજ્ઞાર્થ વાક્ય

ઉદ્ગાર વાક્ય

- ૨) કપડાનું ચે ઠેકાણું નથી

આજ્ઞાર્થ વાક્ય

નિષેધ વાક્ય

વિધાન વાક્ય

★ **વિશેષાગ્ર શોધો.**

૧) પંખીઓ મધુર કલરવ કરી રહ્યા હતા.

પંખીઓ

મધુર

કલરવ

૨) કપડાંની ઝાઝી કિંમત અંકાય છે.

ઝાઝી

કિંમત

અંકાય

૩) કુશળ દરજી ભદ્ર પુરુષ બનાવી શકે છે.

કુશળ

દરજી

પુરુષ

૪) શીતળ વાયુ વાતો હતો.

શીતળ

વાયુ

હતો

★ **અભિવ્યક્તિ**

→ અમેરિકન સંસ્કૃતિ અને ભારતીય સંસ્કૃતિ વચ્ચેના ફરક વિશે તમારા વિચારો દર્શાવો.

→ ગુરુ-શિષ્ય પરંપરા વિશે તમારો મત જણાવો.

→ 'ભારતમાં તો માત્ર સદાચાર જ ભદ્ર પુરુષ બનાવી શકે છે' - આ વિધાન સાથે સહમત છો કે કેમ? કારણ જણાવો.

પાઠ-૨

તિલકા

- ધૂમકેતુ

ગદ્યાંશ :- પાનુ નં ૨૬

['જૂઈની વેલી?

..... પશ્ચિમમાં ઊગવાનો કે શું?']

આકલન કૃતિ :

* **યોગ્ય વિકલ્પ શોધી વિધાન પૂર્ણ કરો.**

૧) મોતીરામની પહેલી પત્ની -----

નર્મદા

તિલકા

ગંગા

૨) આખા ઘરની ગેરવ્યવસ્થા આના નામે ચડતી -----

મોતીરામ

ગોપાળ

નર્મદા

૩) મોતીરામ ગોપાળને મૂકી આવ્યો -----

કાકાના ઘેર

મામાના ઘેર

માસાના ઘેર

૪) તિલકાને ----- ઠપકો આપતી જણાય છે.

ઝમકુકાકી

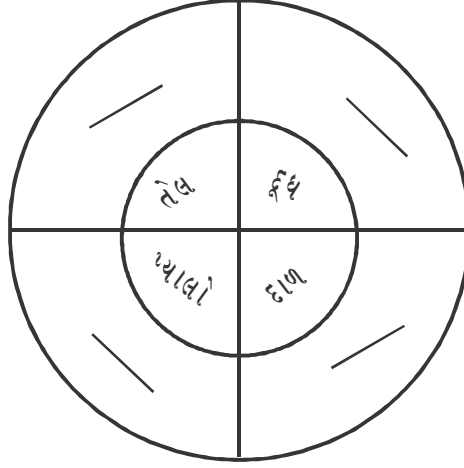
મનીપ્લાંટની વેલી

જૂઈની વેલી

* કોણ તે લખો.

- ❖ સુવાવડમાં મરી જનાર
- ❖ દિવસના એક હજાર રંગ દેખાડનાર
- ❖ છ વરસના ગોપાળને સાચવનાર
- ❖ તિલકાનો પતિ
- ❖ ઘરની ગેરવ્યવસ્થા માટે જવાબદાર
- ❖ મોતીરામની બીજી પત્ની

* આકૃતિ પૂર્ણ કરો.

* શબ્દસંપત્તિ કૃતિ.

શબ્દોના અર્થને યોગ્ય રીતે જોડો.

અ	બ
નવાઈ	કામ વગરનાં
પળભર	આશ્ચર્ય
નવરાં	ક્ષણભર
આંખ	નેત્ર

* શબ્દોની જોડી થોધો.

વા	મ	શાં	જા	તિ
પ	ળ	તિ	પ	વા
ગે	ર	વ્ય	વ	સ્થા
ઠ	પા	પ	સ	પા
સાં	ક	શ્ચિ	હ	છ
જ	વે	મ	જા	ળ

- દા.ત. આગળ x પાછળ
 વ્યવસ્થા x -----
 અશાંતિ x -----
 પૂર્વ x -----
 સવાર x -----

જાતિ બદલો :

મામી -----

----- કાકા

માસી -----

-----ફરવા

વયન બદલો :

દિવસ -----

----- મહિના

વરસ -----

-----ખ્યાલા

વિશેષાગ્ર શોધો.

૧) છ વરસના ગોપાળને સાચવવાનું હતું -----

છ વરસ ગોપાળ

૨) ગોપાળના વાંક વિનાની એક વાત ન હોય -----

વાંક એક વાત

૩) પોતાની બીજી વહુ પણ ગાંડી થઈ ગઈ કે શું? -----

પોતાની બીજી વહુ

* **અભિવ્યક્તિ.**

૧) 'મા વગરનું સંતાન' વિષે તમારા વિચારો જણાવો.

૨) 'નવી મા' વિષેની તમારી કલ્પના સાકાર કરો.

૩) 'સંતાન વિહોણી મા' ની વ્યથા તમારા શબ્દોમાં લખો.

પાઠ-૩

આપાગી જાતને 'અપગ્રેઈડ' કરતાં રહીએ

- જયવંતી કાજ

ગદ્યાંશ :- પાનુ નં ૩૦

[આજે તો એવો સમય

..... અવનવી રમત]

આકલન કૃતિ :

* **યોગ્ય વિકલ્પ શોધી વિધાન પૂર્ણ કરો.**

૧) આજના યુગને નો યુગ કહે છે.

ફિલ્મી આઈ. ટી. રેડિયો

૨) આઈ.ટી. ટેકનોલોજીએ દુનિયાને સાવ બનાવી દીધી છે.

મોટી નાની સૂક્ષ્મ

૩) નાનકડા સેલફોને દુનિયાને માં કરી દીધી છે.

મુઠ્ઠીમાં નંબર વન પરિવર્તન

૪) 'કૉમ્પ્યુટર' એટલે વિદ્યા, જ્ઞાન અને નો ખજાનો.

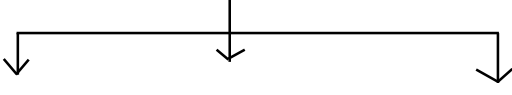
મેસેજ

ટેકનોલોજી

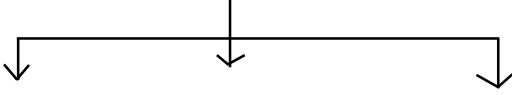
માહિતી

* યોગ્ય જવાબ લખો.

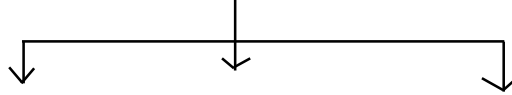
૧) યુવાનોને વિરહ અસહ્ય બને

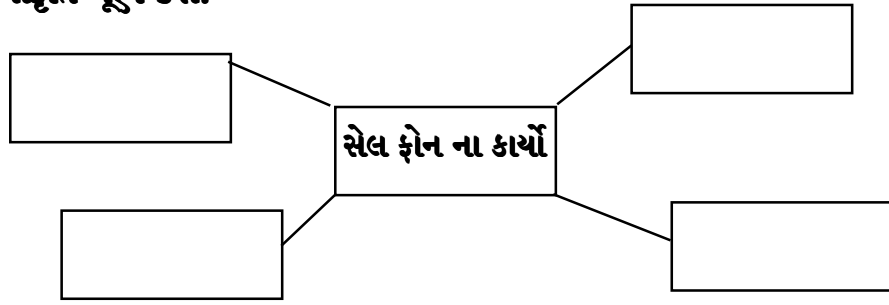
૨) નિત નવી શોધોના ક્ષેત્રો

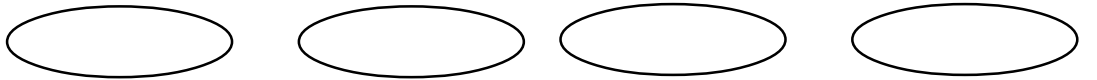
૩) વિદ્યા-જ્ઞાન અને માહિતીનો ખજાનો

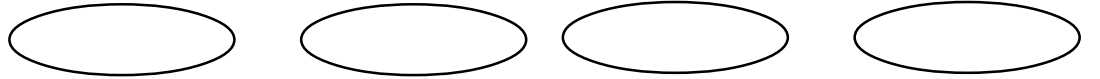
* આકૃતિ પૂર્ણ કરો.

* ગદ્યાંશમાં વપરાયેલા ચાર અંગ્રેજી શબ્દો.

* ગદ્યાંશમાં વપરાયેલા કૉમ્પ્યુટર વિષયક શબ્દો.

* જવાબ લખો.

૧) વિદ્યા-જ્ઞાન અને માહિતીનો ખજાનો - -----

૨) દુનિયાને મુઠ્ઠીમાં કરી લેનાર -----

૩) દુનિયાને સાવ નાની બનાવી દેનાર -----

૪) કૉમ્પ્યુટર પર વિવિધ રમતો રમનાર -----

૫) ટેલિફોન નંબરો સાચવનાર -----

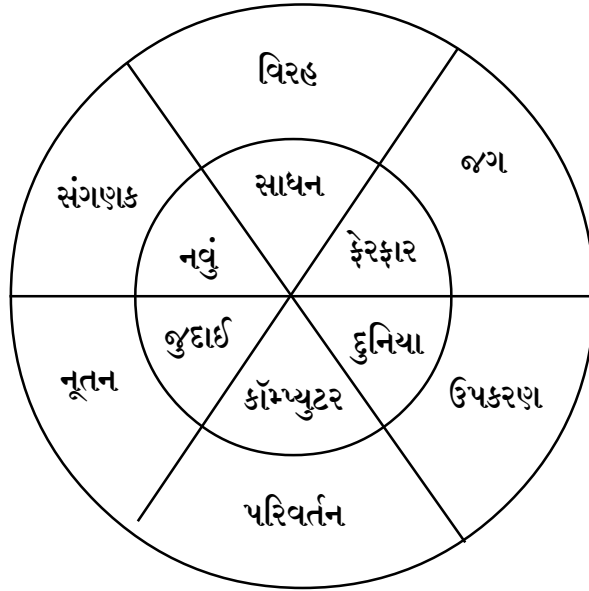
- ક) આજનો યુગ -----
 ૭) સંદેશ વ્યવહારના દ્વારા ખોલનાર -----
 ૮) આર્ષ વાણી ખોલનાર -----

શબ્દ-સંપત્તિ કૃતિ :

૧) વચન ભદલો.

સંદેશો -
 રમતો
 પડદો
 સંબંધ
 પરિવર્તનો

૨) શબ્દોના અર્થને યોગ્ય રીતે જોડો.

૩) વિરોધી શબ્દો ઓળખો.

પ્રતિકૂળ	આદર	પુરાણા	નવું
જૂનું	અનુકૂળ	અનાદર	આધુનિક

* પાઠમાંથી યોગ્ય વિશેષાગ્ર મૂકો.

----- શોધ	----- સેલફોન
----- રમત	----- ટેકનોલોજી
----- પરિવર્તન	----- ટેલિફોન નંબર

* જાતિ બદલો.

પ્રૌઢા

બાળક

કવચિત્રી

કિશોર

યુવતી

અભિવ્યક્તિ

- ૧) 'નવા વિચારો અપનાવી જમાના સાથે ચાલવું જોઈએ' આ વિધાન સાથે સહમત છો કે નહિ - સકારણ જણાવો.
- ૨) 'કમ્પ્યુટરની દુનિયા' વિષે તમારા વિચારો જણાવો.
- ૩) "મોબાઈલ - માથાકૂટ કે મહત્વનો" એ વિષે તમારા મંતવ્યો જણાવો.

પાઠ-૪

ગાતાં ફળ

- રમણલાલ શાહ

ગદ્યાંશ :- પાનુ નં ૩૮

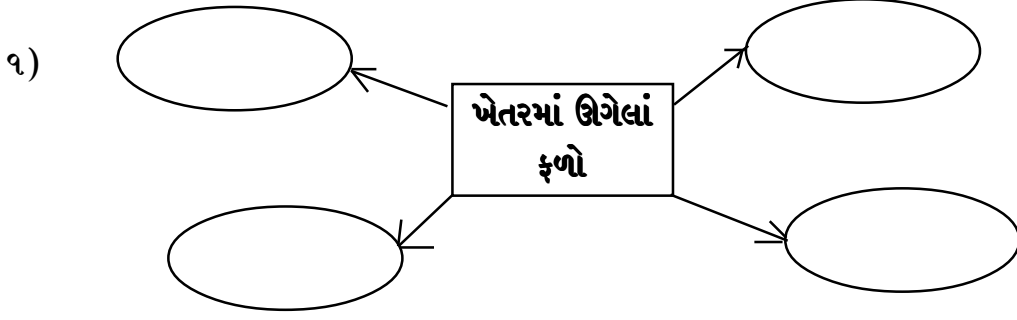
[અમે બધાં ટોપલી.....
..... તમને ખાતરી થઈ ને?]

આકલન કૃતિ :

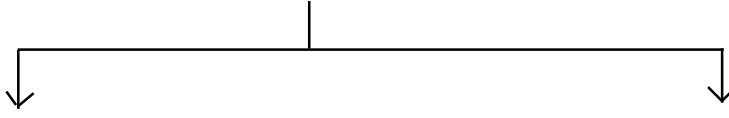
* **યોગ્ય વિકલ્પ શોધી વિધાન ફરીથી લખો.**

- ૧) બધાં ટોપલી લઈ.....
 - ખેતરમાં ગયા
 - વાડામાં ગયા
 - દુકાનમાં ગયા
- ૨) બધાનાં ચહેરા પર
 - ખુશી જણાતી હતી
 - આનંદ અને ઉલ્લાસ જણાતો હતો.
 - દુઃખ અને ઉદાસી જણાતી હતી.

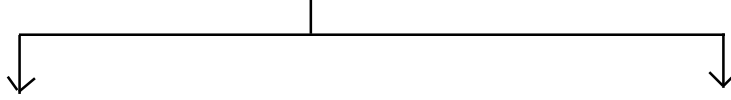
* આકૃતિ પૂર્ણ કરો.

૨) બધાના ચહેરા પરના ભાવ

૩) ફળોનો સ્વાદ

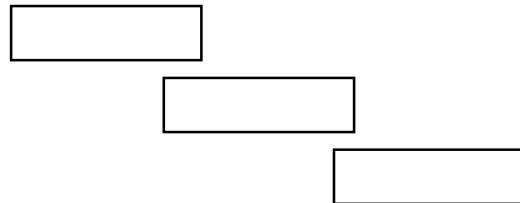
* બોલો કોણ?

- ૧) ભારતીય ગીતો ગાનાર -
- ૨) હાથમાં ફળના પેકેટ રાખનાર -
- ૩) ફળોનું વજન કરી પૈસા લેનાર -
- ૪) ખેતરમાં ફળ વીણનાર -
- ૫) બસ ચલાવનાર -

* યોગ્ય રીતે જોડો.

વિશાળ ખુલ્લું	જાતજાતનાં	દેશદેશનાં	ઘણાંબધાં
સ્ત્રી-પુરુષો	ખેતર	ફળ	ગીતો

* ફળ વીણી લીધા પછીની પ્રક્રિયા

* ખાલી જગ્યા પૂરો.

- ૧) ગીતો ગાતાં મેં પણ વગેરે ફળો વીણી લીધા.
૨) સમય થયો એટલે અમારી ના બધાં બસમાં આવી પહોંચ્યા.
૩) બધાંના ચહેરા પર અને જણાતો હતો.
૪) દુકાનની સામે વગરનું અત્યંત ખેતર હતું.
૫) કરતાં એકદમ ભાવે અહીં ફળો મળતા હતા.

* અયોગ્ય શબ્દ શોધો.

- ૧) ખેતરમાંના ફળો :- (સ્ટ્રોબેરી) (બ્લુબેરી) (કિવી) (સફરજન)

* શબ્દ સંપત્તિ કૃતિ :-

* જાતિ બદલો

સ્ત્રી ()
() ટોપલો

* વચન બદલો

ટોપલી - ()
ખેતર - ()
() વેલા
() ગીતો
ફળ - ()
() પ્રવાસીઓ

* સમાનાર્થી શબ્દ શોધો.

મોટું - ()
ખુશી - ()
ભીડ - ()
મશ્કરી - ()

* **નમૂના પ્રમાણે સહસંબંધ શોધો.**

જૂ	જ	ધી	મે	થી
ના	મ	બં	ધ	રા
મોં	બ	પ	થો	ડા
ઘા	જા	ર	થી	ક
સ	હે	લું	ર	ડ
ભા	વ	બ	હા	વાં

મીઠાં x કડવાં

ખુલ્લું x -----

સસ્તાં x -----

મુશ્કેલ x -----

નવાં x -----

ઘણાં x -----

મોટેથી x -----

* **વિશેષાગ્ર ઓળખો.**

- ૧) દુકાનની બરાબર સામે વિશાળ ખેતર હતું -
- ૨) એકદમ સસ્તા ભાવે ફળો મળતા હતા.
- ૩) બીજાં નવાં આવેલાઓ ખેતરમાં દાખલ થતા હતા.
- ૪) ફળોનો સ્વાદ મધુરો હતો.
- ૫) ભાતભાતના ગીતો સંભળાતા હતા.

* **અભિવ્યક્તિ**

- ફળ / શાકભાજી લેવા જવાનો કોઈ તમારો અનુભવ વર્ણવો.
- ગામડાના કોઈ ખેતરમાં ગયા બાદ તાજાં ફળ / શાકભાજી ચાખવાનો / તોડવાનો તમારો અનુભવ વર્ણવો.

પાઠ-૫

કિકેટના કામાગ્ર

- બકુલ ત્રિપાઠી

ગદ્યાંશ :- પાનું નં ૪૫

[ટી.વી. અને રેડિયો.....

..... 'ચૂપ ! ચૂપ !' કહ્યા કરે છે.]

આકલન કૃતિ :

* **યોગ્ય વિકલ્પ શોધી વિધાન પૂર્ણ કરો.**

૧) આનંદીલાલની હોટેલનું નામ

આનંદી વિલાસ

આનંદી ભુવન

આનંદી હોટેલ

૨) ટેસ્ટમેચના દિવસોમાં પરમગરમ રહ્યા કરે.

આનંદીલાલ

પરમસુખભાઈ

મનસુખભાઈ

૩) ક્રિકેટના દિવસોમાં મોટો ગુલાબનો હાર લાવે છે.

સો-બસો રૂપિયાનો

વીસ-પચ્ચીસ રૂપિયાનો

પચાસ-સો રૂપિયાનો

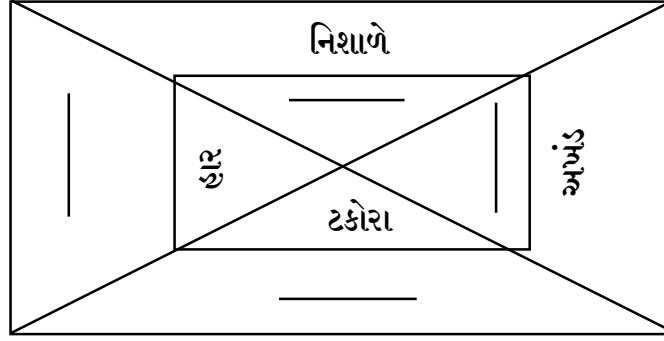
૪) આ દિવસોમાં સૌનાં લાડકાં બની જાય છે.

ટીવી અને મોબાઈલ

રેડિયો અને મોબાઈલ

ટીવી અને રેડિયો

* આકૃતિ પૂર્ણ કરો.

* કોણ તે લખો.

- ટી.વી. ને હાર પહેરાવનાર

- છોકરાંને મોસાળ મોકલનાર

- પડોશીને ત્યાં પાંજરુ મૂકી આવનાર

- ટીવી ને તમાચા લગાવનાર

- નિશાળે જવાની ના પાડનાર

- કૉમેન્ટરી વખતે વચ્ચે બોલનાર

* આનંદીલાલ ક્રિકેટના દિવસોમાં

* યોગ્ય રીતે જોડો.

અ

બ

૧) ટેસ્ટ મેચના દિવસોમાં

૧) કૉમેન્ટરી સાંભળ્યા કરે છે !

૨) ગુલાબના હારના

૨) પરમ-ગરમ રહ્યા કરે છે.

૩) ટીવી અટકી પડેલો

૩) ઉપરા ઉપરી બે તમાચા લગાવેલા

૪) રેડિયાનું લગભગ ઓશીકું બનાવીને

૪) ફરરચે-ફરરચા કરી નાખે છે

* **શબ્દસંપત્તિ કૃતિ.**

* વચન બદલો.

મિત્ર -

દિવસો

દીવો -

ઘડિયાળો

રૂપિયો -

* **જાતિ બદલો.**

મિત્ર -

પત્ની -

પડોશી -

બહેન -

ભાઈ -

* **વિશેષાગ્ર વિશેષ્યને યોગ્ય રીતે જોડો.**

વિશેષણ

૧) અખંડ

૨) દોઢ

૩) મોટો

૪) બંધ

વિશેષ્ય

૧) નિશાળ

૨) દીવો

૩) હાર

૪) મિનિટ

* **જોડ શબ્દ લખો.**

વીસ -----

પરમ -----

હાર -----

આગળ -----

* **સમાનાર્થી શબ્દ લખો.**

દીવાલ -----

લાફો -----

તકિયો -----

સ્કૂલ -----

મામાનું ઘર -----

* ગદ્યાંશમાં આવેલા અંગ્રેજી શબ્દો.

* અભિવ્યક્તિ

→ 'ક્રિકેટના કામણ' થી લોકો ઘેલાં બન્યાં છે- એ વિષે તમારા વિચારો વ્યક્ત કરો.

→ તમને ગમતી રમત વિષે લખો.

પાઠ-૬

તુલસીનો ક્યારો અને ગુલાબનો છોડ

- ઈલા આરબ મહેતા

ગદ્યાંશ :- પાનુ નં ૫૩

[સાંજ ઘેરાતી જતી
..... હીરો ઝબકી રહ્યો હતો.]

આકલન કૃતિ :

* યોગ્ય પર્યાય શોધો.

૧) મોટી બા અમારે અહીં છોડ વાવવો છે.

ગુલાબનો

તુલસીનો

મોગરાનો

૨) આંખો સામે પતિનો ચહેરો તરી રહ્યો.

ઉદાસ

પ્રેમાળ મધુર

રોષભર્યો

૩) તુલસી ક્યારે તો રોજ પૂજા કરતા હતા.

જયશ્રી

વિનય

દાદાજી

* ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો.

૧) આંખો સામે પતિનો પ્રેમાળ મધુર ચહેરો તરી રહ્યો.

૨) આ તુલસી ક્યારે તો રોજ દાદાજી પૂજા કરતા હતા તે ભૂલી ગઈ?

૩) બા એ બહાર આવી તુલસી ક્યારે ઘીનો દીવો કરી માથું નમાવ્યું.

૪) મોટીબા, અમારે અહીં ગુલાબનો છોડ વાવવો છે.

* કોણ તે લખો.

- ૧) તુલસી ક્યારે ઘીનો દીવો કરનાર -
- ૨) ગુલાબનો છોડ વાવનાર -
- ૩) વિનયની દીકરી -
- ૪) નિશાના પપ્પા -
- ૫) ભજનની પંક્તિ રટનાર -
- ૬) બાની દીકરી -
- ૭) નિશાની જોડે આવનાર -
- ૮) તુલસી ક્યારે રોજ પૂજા કરનાર -

* યોગ્ય રીતે જોડો.

ગુલાબનો	તુલસીનો	
મધુર	અ	સફાઈબંધ
ભજનની	આંગળીમાં	

પંક્તિ	ક્યારો	
હીરો	બ	વસ્ત્રો
છોડ	ચહેરો	

* શબ્દસંપત્તિ કૃતિ.

* વચન બદલો

આંગળી -

સખી -

તમાચા

ક્યારા

પંક્તિ -

કંકોત્રી -

* જાતિ બદલો.

બાપુજી -

- દીકરી

પતિ -

- સખી

દાદાજી -

* વિશેષાગ્ર શોધો.

- ૧) સફાઈબંધ વસ્ત્રો પહેરેલ માણસ આવ્યો.
- ૨) અમે અહીં મોટો બગીચો બનાવશું.
- ૩) પતિનો પ્રેમાળ ચહેરો યાદ આવ્યો.
- ૪) અહીં ગુલાબનું મોટું ઝાડ વાવીશું.
- ૫) હરિ તારા હજાર નામ.

* સમાનાર્થી શબ્દોની જોડી બનાવો.

સગાઈ

યાદ

આંખના પાણી

લીટી

રોકવું

ખાળવું

સગપણ

પંક્તિ

સ્મૃતિ

આંસુ

* અર્થપૂર્ણ શબ્દ બનાવો.

ફાસબંધ -

નજભ -

યોગીબ -

થાળડિઘ -

* અભિવ્યક્તિ :

- તમારાં દાદીમાનું રેખાચિત્ર આલેખો.
- તમારા સ્વર્ગસ્થ દાદાજીની યાદ તાજી કરતો એકાદો પ્રસંગ વર્ણવો.
- સમાજમાં ફેલાયેલ લાંચ (રિશ્વત) ની બદી વિષે તમારો મત જણાવો.

ગદ્યાંશ :- પાનુ નં ૬૦

[ડૉ. નીલકંઠરાય ટેનિસ
..... ગુજરાતની પહેલી અંધશાળા]

આકલન કૃતિ :

* **યોગ્ય પર્યાય શોધો.**

૧) નીલકંઠરાયને આ રમત રમતા આંખમાં આંચકો આવ્યો હતો.

ફ્લટબૉલ

ક્રિકેટ

ટેનિસ

૨) એક વરસમાં તેઓ પૂરેપૂરા.....

અંધ બની ગયા

અપંગ બની ગયા

પાંગળા બની ગયા

૩) લૂઈ બ્રેઈલની લિપિમાં અક્ષરોની ગોઠવણી આ લિપિમાં છે.

અંગ્રેજી

રોમન

જર્મન

* **ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો.**

૧) પોતાના ઘરમાં જ એક અંધશાળા શરૂ કરી.

૨) ડૉ. નીલકંઠરાય ટેનિસ રમી રહ્યા હતા.

૩) એકાદ વરસમાં તો તેઓ પૂરેપૂરા અંધ બની ગયા.

૪) હિંમત હાર્યા વગર આંખોની સારવાર કરવા માંડી.

* **કોણ તે લખો.**

૧) હોશિયાર અને હિંમતવાન આદમી -

૨) અંધજનોની રોમન લિપી શોધનાર -

૩) ભારતીય બ્રેઈલ લિપી વિકસાવનાર -

૪) ગુજરાતની પહેલી અંધશાળા શરૂ કરનાર -

* યોગ્ય રીતે જોડો.

અ	બ
૧) ભારતીય બ્રેઈલ લિપિ	૧) ભારતીય લિપિ વિકસાવી
૨) જ્ઞાનતંતુઓને	૨) નીલકંઠરાય બ્રેઈલ લિપિ
૩) રોમન લિપિ	૩) રોગ લાગુ પડ્યો
૪) અંધ અવસ્થામાં	૪) અક્ષરો આખા રહે છે

* શબ્દસંપત્તિ કૃતિ.

* ગદ્યાંશમાંથી સમાનાર્થી શબ્દો શોધો.

પ્રયત્ન - ____	ઈલાજ - ____
ખુદ - ____	મન - ____
નેત્ર - ____	

* શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ લખો.

- સેવા કરવાની ઈચ્છા રાખનાર -
- આંખે ઓછું દેખાવું તે -
- નોકરી છોડી દેવી તે -
- બીજના પર આધાર રાખવો તે -

* વચન બદલો :-

- ઉદ્યોગ -
- શાળા -
- નિશાનીઓ
- કોશિશો
- આંખ -
- મિત્ર -

* **વિશેષગુ શોધો.**

- ૧) ડૉ. નીલકંઠરાય સેવાભાવી હતા.
- ૨) ગુજરાતની પહેલી અંધશાળા.
- ૩) નીલકંઠરાયનું નામ અમર બની ગયું.
- ૪) તેઓ હોશિયાર આદમી હતા.
- ૫) તેમણે જાણકાર ડૉક્ટર મિત્રોને આંખો બતાવી જોઈ.
- ૬) એકાદ વરસમાં તો તેઓ અંધ બની ગયા.

* **નમૂના પ્રમાણેના શબ્દો કોષ્ટકમાંથી શોધો.**

સુ	કા	પ	હે	લી
સા	જી	ણી	આ	ખા
કા	પો	શા	સં	દુ
મ	તા	ન	તો	મિ
ની	નાં	જ	ષ	ત્ર

- છેલ્લી x પહેલી
માંદી x -----
દુશ્મન x -----
અજ્ઞાન x -----
અડધા x -----
નકામી x -----
અસંતોષ x -----
પારકા x -----

* **જોડ શબ્દ લખો.**

- હૃન્નર -----
કાના -----
જ્ઞાન -----
ભણવા -----
ખાવું -----

* **અભિવ્યક્તિ :-**

- અંધજનને તમે કરેલી મદદનો પ્રસંગ વર્ણવો.
→ ‘અપંગાવસ્થા એક શાપ.....’ આની સાથે તમે સહમત છો કે નહિ તે વિષે લખો.
→ અંધજનની વ્યથા તમારા શબ્દોમાં વર્ણવો.

ગદ્યાંશ :- પાનુ નં ૬૬

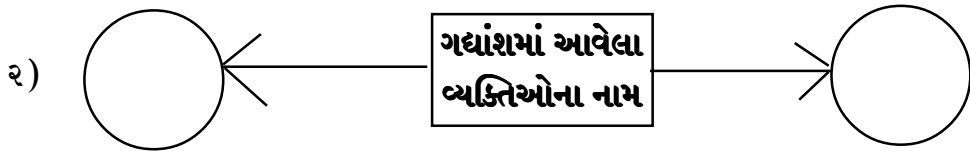
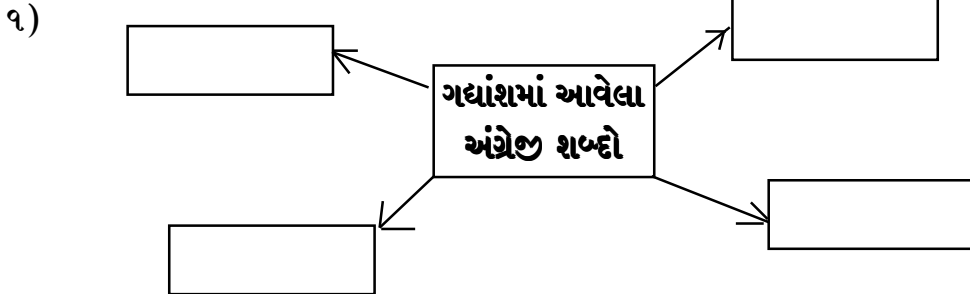
[આજે વિશ્વની 'બેસ્ટ ઈકોટેલ'
..... હા, હા, કાંઈપણ !]

આકલન કૃતિ :

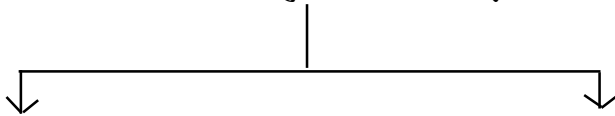
* નામ લખો.

- વિશ્વમાં સૌથી વધુ પુરસ્કારો પ્રાપ્ત કરનારી હોટેલ -
- 'ઓબેરોય' શેરેટનના માલિક -
- રાયબહાદુરનો દીકરો -
- લેખકને પત્ર લખીને શાબ્દાશી આપનાર -
- વિહંગમ દશ્ય જોનાર -

* આકૃતિ પૂર્ણ કરો.

૩) જો તમારી આ પાસે હોય તો તમે કાંઈપણ કરી શકો.

*

કોણે કહ્યું તે લખો.

યુ આર ઘેટ ટુ અસ

બિંદગીમાં તારા જેવો
કોઈને જોયો નથી

નો સર આઈ એમ
યોર ફોલોઅર

*

યોગ્ય રીતે જોડો.

અ

- ૧) એરપોર્ટનું
- ૨) ઉડાન ભરતું
- ૩) વધુ પુરસ્કારો પ્રાપ્ત કરનાર
- ૪) 'ઓર્કિડ' ને મળેલા

બ

- ૧) પુરસ્કારો
- ૨) હોટેલ
- ૩) વિમાન
- ૪) વિહંગમ દશ્ય

*

ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો.

- ૧) હું ઊભો થયો ને 'ઓર્કિડ' માં આવ્યો.
- ૨) વિકી ઓબ્સેરોય 'ઓર્કિડ' માં આવ્યા.
- ૩) રાયબહાદુરના એ શબ્દો મને યાદ આવ્યા.
- ૪) મેં રાયબહાદુર ઓબ્સેરોયને પત્ર લખ્યો.

*

શબ્દસંપત્તિ આકલન :-

* વચન બદલો :-

પુરસ્કાર -

પત્ર -

દશ્ય -

વિમાન -

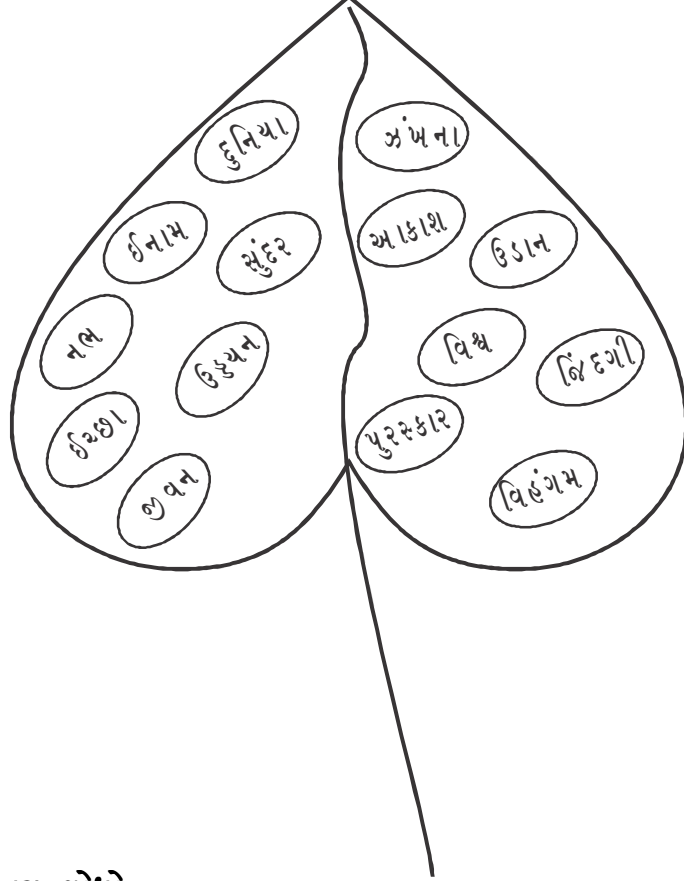
પાંખ -

જવાબદારી -

* વિરોધી શબ્દોની જોડી બનાવો.

સફળ	શક્ય	પાતાળ	યશ	ખોટી
આકાશ	નિષ્ફળ	સાથી	અશક્ય	અપયશ

* સમાનાર્થી શબ્દોની જોડી બનાવો.

* વિશેષાગ શોધો.

- ૧) પહેલો પત્ર રાયબહાદુરને લખ્યો.
- ૨) હું કેટલાંય લોકોને ભૂલી ગયો.
- ૩) ત્રીસ વર્ષ પહેલાં આ વાત અશક્યવત્ લાગતી હતી.
- ૪) એરપોર્ટનું વિહંગમ દશ્ય દેખાય છે.
- ૫)

* અભિવ્યક્તિ

- 'મહેનતના ફળ મીઠાં' - આ કહેવત સમજાવો.
- સફળતા મેળવવા શું કરવું જોઈએ એ વિષેના વિચારો વ્યક્ત કરો.
- તમને મળેલી નિષ્ફળતાનો એકાદો પ્રસંગ વર્ણવો.

(૧) વાક્યના પ્રકાર

પ્ર.૧ અ) યોગ્ય રીતે જોડો.

	(અ)	(બ)
૧)	‘અરે, આવા છે એમનાં ગુરુ !	પ્રશ્નાર્થ વાક્ય
૨)	પંખીઓ મધુર કલરવ કરી રહ્યાં છે.	નિષેધ વાક્ય
૩)	એ હૃદય કેવું હશે?	વિધાન વાક્ય
૪)	આ બધાં બચ્ચાં આના નથી.	ઉદ્ગાર વાક્ય

	(અ)	(બ)
૧)	હવે ઘેલા કાઢ મા, ઘેલાં.	આજ્ઞાર્થ વાક્ય
૨)	મારી રસોઈ તો હંમેશા આવી જ હોય છે.	પ્રશ્નાર્થ વાક્ય
૩)	હું પશુથી પણ નપાવટ થઈ ગઈ એમ?	વિધાન વાક્ય
૪)	ફાર્મમાં - ગીત ગાજો.	નિષેધ વાક્ય

ક) યોગ્ય પર્યાય શોધી વાક્યનો પ્રકાર લખો.

- ૧) જૂઈની વેલી ક્યાંય બોલતી હશે?
(વિધાન વાક્ય, આજ્ઞાર્થ વાક્ય, પ્રશ્નાર્થ વાક્ય)
- ૨) આનું નામ રમત કહેવાય !
(પ્રશ્નાર્થ વાક્ય, ઉદ્ગાર વાક્ય, વિધાન વાક્ય)
- ૩) પોતાનો પતિ ! કેટલો પ્રેમાળ ! કેટલો મહાન !
(નિષેધ વાક્ય, ઉદ્ગાર વાક્ય, આજ્ઞાર્થ વાક્ય)
- ૪) બાએ નજર ફેરવી સામેના ઓરડામાં જોયું.
(વિધાન વાક્ય, નિષેધ વાક્ય, પ્રશ્નાર્થ વાક્ય)

ડ) યોગ્ય પર્યાય શોધી વાક્યનો પ્રકાર લખો.

- ૧) દરવાજો બંધ કર !
(નિષેધ વાક્ય, આજ્ઞાર્થ વાક્ય, વિધાન વાક્ય)
- ૨) માણસ પોતાના ઘરમાં જ શું ભૂલો પડે?
(નિષેધ વાક્ય, પ્રશ્નાર્થ વાક્ય, આજ્ઞાર્થ વાક્ય)
- ૩) આજે આપણે એમને બહુ યાદ ન કરત.
(વિધાન વાક્ય, ઉદ્ગાર વાક્ય, નિષેધ વાક્ય)
- ૪) ત્યાં જઈને બેસી જા !
(પ્રશ્નાર્થ વાક્ય, આજ્ઞાર્થ વાક્ય, વિધાન વાક્ય)

ઈ) આપેલા ચિહ્નનો ઉપયોગ કરી વાક્યો લખો.

અ	બ
૧) (?)	૧) -----
૨) (!)	૨) -----
૩) (.) વિધાન વાક્ય	૩) -----
૪) (`) નિષેધ વાક્ય	૪) -----

ઈ) આપેલા ચિહ્નનો ઉપયોગ કરી વાક્યો લખો.

અ	બ
૧) (!)	૧) -----
૨) (`) આજ્ઞાર્થ વાક્ય	૨) -----
૩) (?)	૩) -----
૪) (.) વિધાન વાક્ય	૪) -----

ક) સૂચના પ્રમાણે વાક્ય બનાવો.

૧) વિધાન વાક્ય લખો	૧) -----
૨) આજ્ઞાર્થ વાક્ય લખો	૨) -----
૩) નિષેધ વાક્ય લખો	૩) -----
૪) પ્રશ્નાર્થ વાક્ય લખો	૪) -----
બ) ૧) ઉદ્ગાર વાક્ય	૧) -----
૨) વિધાન વાક્ય	૨) -----
૩) પ્રશ્નાર્થ વાક્ય	૩) -----
૪) આજ્ઞાર્થ વાક્ય	૪) -----

(૨) સંધિ

પ્ર.૧ અ) જોડકાં જોડો.

અ	બ
૧) સર્વ + ઉત્તમ	૧) પર્યાવરણ
૨) સૂર્ય + ઉદય	૨) પુરુષાર્થ
૩) પરિ + આવરણ	૩) સર્વોત્તમ
૪) પુરુષ + અર્થ	૪) સૂર્યોદય

બ) જોડકાં જોડો.

અ	બ
૧) અપંગ + અવસ્થા	કવીશ્વર
૨) જોગ + અનુજોગ	મિથ્યાભિમાન
૩) મિથ્યા + અભિમાન	જોગાનુજોગ
૪) કવિ + ઈશ્વર	અપંગાવસ્થા

ક) સંધિ વિગ્રહનો યોગ્ય પર્યાય શોધો.

- ૧) દયાનંદ
(દય + આનંદ, દયા + આનંદ, દયા + અનંદ)
- ૨) વાતાવરણ
(વાત + આવરણ, વત + અવરણ, વાતા + આવરણ)
- ૩) એકાકાર
(એક + અકાર, એકા + આકાર, એક + આકાર)
- ૪) સદાચાર
(સદ્ + આચાર, સત્ + આચાર, સદા + આચાર)

ડ) સંધિ વિગ્રહનો યોગ્ય પર્યાય શોધો.

- ૧) વ્યાખ્યાન
(વિ + આખ્યાન, વ + આખ્યાન, વિ + અખ્યાન)
- ૨) કૃતાર્થ
(ક + અર્થ, કૃ + આર્થ, કૃત્ + અર્થ)
- ૩) વાર્તાલાપ
(વાર્તા + આલાપ, વાત + આલાપ, વાર્તા + અલાપ)
- ૪) વિદ્યાભ્યાસ
(વિદ્ય + અભ્યાસ, વિદ્યા + અભ્યાસ, વિદ્યા + આભ્યાસ)

(૩) રૂઢિપ્રયોગ

પ્ર.૧ અ) જોડકાં જોડો.

અ	બ
૧) મુકીમાં કરી લેવું	૧) દૂર થવું
૨) વિમુખ થઈ જવું	૨) આહવાન આપવું
૩) શ્વાસ પ્રાણ હોવું	૩) વશ કરી લેવું
૪) પડકાર ઊભો થવો	૪) સર્વસ્વ હોવું

બ) અ	બ
૧) હૈયામાં ખૂંચવું	૧) દુઃખ ન કરવું
૨) માહું ન લાગવું	૨) મનમાં દુઃખ થવું
૩) સંમતિ આપવી	૩) કાંઈ નુકસાન ન થવું
૪) વાળ વાંકો ન થવો	૪) પરવાનગી આપવી

બ) રૂઢિપ્રયોગને રેખાંકિત જગ્યાએ વાપરી વાક્યો ફરી લખો.

(ધા ખાઈ જવું, ધુમાડો કરવો, ઝળઝળિયા આવવા, હૈયામાં ખૂંચવું)

- ૧) આંસુ ભરી આંખે બાએ જોયેલું જીવનનું એક ચિત્ર.
- ૨) બે ત્રણ હજારનો મોટો ખર્ચ કરવાથી શું બાપુજીના આત્માને શાંતિ મળશે.
- ૩) સામેનું દશ્ય જોઈ ડરી ગયો.
- ૪) વિધવા ! શબ્દ બાના મનમાં દુઃખતો હતો.

ક) રૂઢિપ્રયોગને રેખાંકિત જગ્યાએ વાપરી વાક્ય ફરીથી લખો.

(આત્મવિશ્વાસથી, પ્રયત્ન કરવો, ફાયદો ઊઠાવવો, હોશિયાર હોવું)

- ૧) હોટલ વ્યવસાયમાં તે બેતાજ બાદશાહ હતા.
- ૨) મારું સ્વપ્ન પૂરું કરવા મથામણ કરતો રહેતો.
- ૩) વિઠ્ઠલ કામતે આંખમાં આંખ નાંખી વાત કરી.
- ૪) રાયબહાદુર ઓબેરોયના જ્ઞાનનો ઉપયોગ કર્યો.

ડ) રૂઢિપ્રયોગનો વાક્યમાં ઉપયોગ કરો.

- ૧) તાનમાં આવી જવું
- ૨) ધરખમ પરિવર્તન આવવું.
- ૩) નામે ચઢવું
- ૪) પંચાત કરવી

ઈ) રૂઢિપ્રયોગનો વાક્યમાં ઉપયોગ કરો.

- ૧) ખોખરો કરવો
- ૨) માથા પર આવવું
- ૩) રંગ દેખાડવા
- ૪) ચરણોમાં આળોટવું

ઈ) રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ લખો.

- ૧) ગણગણાટ કરવો -----
- ૨) દિલની દાબડી ખોલવી -----
- ૩) ડોળ કરવો -----
- ૪) નીચી નજર કરવી -----

ઈ) રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ લખો.

૧) જંગલમાં મંગલ કરવું -----

૨) પોકાર કરવો -----

૩) જય જયકાર કરવો -----

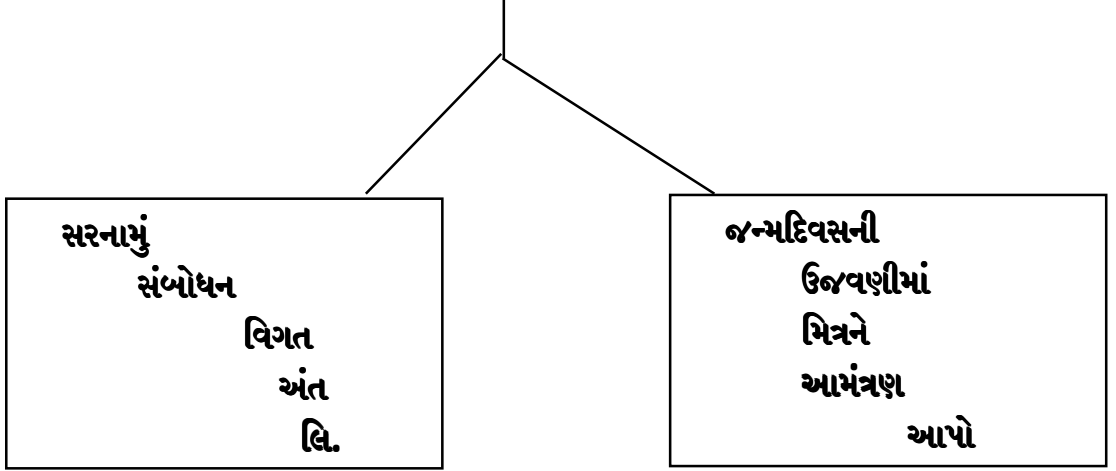
૪) ટેક લેવી -----

વિભાગ-૪ લેખન કૌશલ્ય

(૧) પત્રલેખન

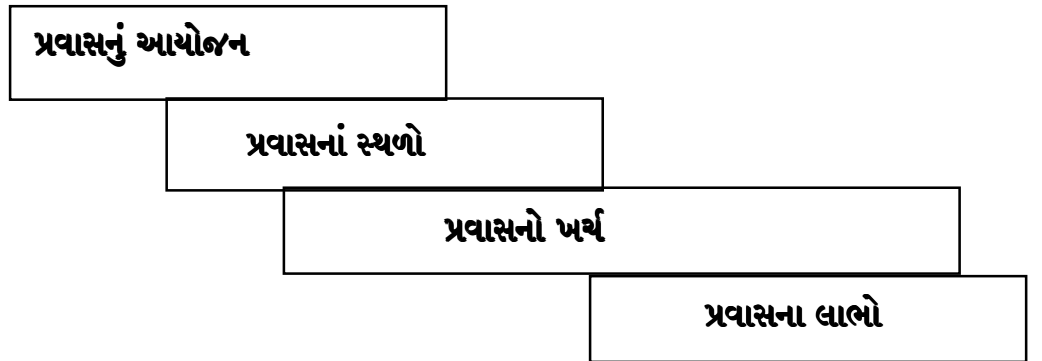
૧)

પત્ર લખો.

૨)

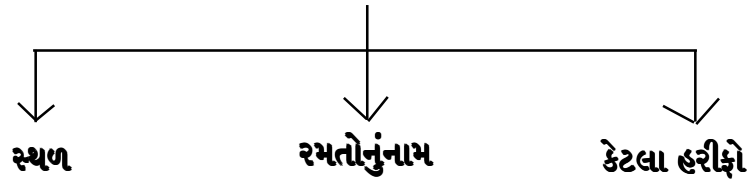
પ્રવાસે જવા માટે અનુમતિ માંગતો પત્ર પિતાજીને લખો.

૩)

રમતમાં તમને પ્રથમ ઈનામ મળ્યું છે એની વિગત જાણાવતો પત્ર મોટાભાઈને લખો.

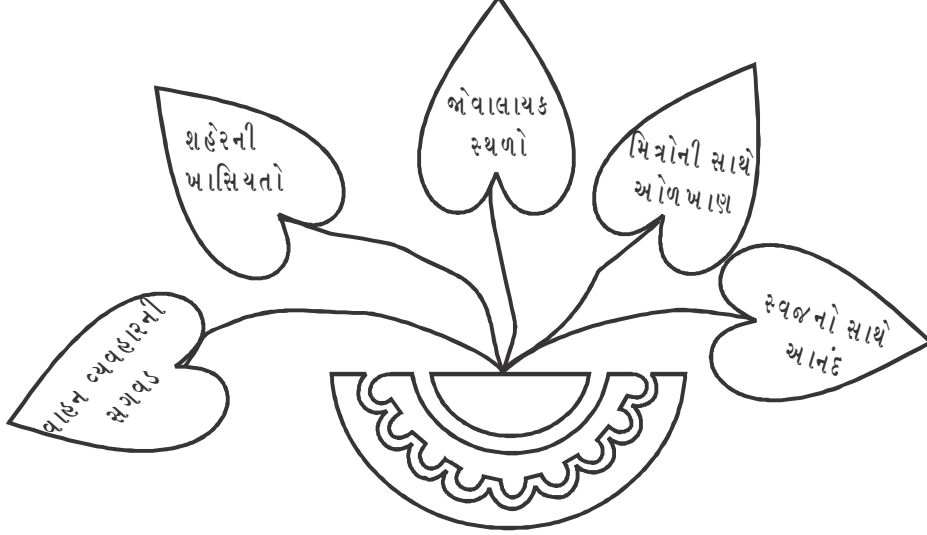
રમતગમત સ્પર્ધા

૪) બહેનનાં લગ્નમાં આમંત્રણ આપતો પત્ર મિત્રને લખો.

- * બહેન સાથેનો પ્રેમ
- * લગ્નનું સ્થળ, સમય
- * લગ્ન પહેલાનાં કાર્યક્રમો માટે ખાસ આમંત્રણ

૫) દિવાળીની રજાઓમાં તમારા શહેરમાં આવવા મિત્રને પત્ર લખો.

(૨) ભાષાંતર

નીચે આપેલા વાક્યોનું ગુજરાતીમાં ભાષાંતર કરો.

- 1) Speech is silver, silence is golden.
- 2) Do not speak ill of anyone.
- 3) My ambition is to become a heart surgeon.
- 4) Who brought these beautiful flowers.
- 5) Kavya was full of confidence when she entered the examination hall.
- 6) Empty vessel makes the much noise.
- 7) Library plays a dominant role in the whole teaching process.
- 8) An ideal student is obedient and regular.
- 9) Sudama was the friend of Lord Krishna when they were children.
- 10) Experience is the best teacher.
- 11) Swami Vivekanand was born in 1863 in Calcutta.
- 12) Our team won the match easily.
- 13) The policeman could not control the mob.

- 14) Gandhiji believed in truth and non-violence.
- 15) Put all this luggage inside.
- 16) Nagaland is one of India's smallest state.
- 17) My watch is running slow.
- 18) Did you watch the cricket match on T.V.?
- 19) The Ramayana is one of the great books of India.
- 20) India is a rich country.
- 21) She found an old book in the library.
- 22) India has many rivers and mountains.
- 23) Jawharlal was fifteen years old when his fathers took him to England.
- 24) Spoken words have a great power.
- 25) Success is getting what you want.

(૩) નિબંધ લેખન

મુદ્દાના આધારે નિબંધ લેખન કરો.

- ૧) **ખોવાયેલું બાળપણ પાછું મળે તો !**
જીવનની ત્રણ અવસ્થા..... ત્રણે અવસ્થાનું સરખું મહત્વ..... બાળપણનો મુક્ત આનંદ સ્વજનોનો પ્રેમ આજની અવસ્થાની મુશ્કેલી બાળપણ પાછું મળે તો આનંદ.
- ૨) **આવ્યો ઉનાળો**
ત્રણ ઋતુઓના નામો અલગ મહત્વ ઉનાળાની પ્રકૃતિ પર અસર ધરતીનાં સજીવો પર અસર ગરમીથી બચવાનાં આધુનિક-પ્રાચીન ઉપાયો અસહ્ય ગરમી સાથે જીવવાનો આનંદ.
- ૩) **વીજળી વગર અનુભવેલી વ્યથા.**
વૈજ્ઞાનિક શોધો વીજળીની શોધ વીજળીની મદદથી જીવન સહેલું રોજના કામમાં મદદ સમયની બચત અચાનક વીજળી આખા દિવસ માટે ગેરહાજર અનુભવેલી મુશ્કેલીઓ.
- ૪) **સાક્ષાત પ્રભુના દર્શન થાય તો !**
બાળપણથી પ્રભુની સાંભળેલી વાતો પુસ્તકોથી મળેલું જ્ઞાન ચમત્કાર/પ્રભુ માટે શ્રદ્ધા મુશ્કેલીમાં મળેલી સહાય દર્શનની તીવ્ર ઈચ્છા. વરદાન માંગવા વિચારો.

પ) **મેઘનું તાંડવ**

મેઘનાં આગમન પહેલાની સ્થિતિ મેઘનાં આગમનની ઉત્સુકતા આગમન લાંબા સમય પછી અતિવૃષ્ટિ ખેતીનું નુકસાન, જનજીવન નષ્ટ મેઘની તીવ્રતાનો સમય..... ઉપાય યોજના.

૬) **બાળકના જીવનનો આધાર માતા**

જન્મથી જ માતા સાથે સંબંધ માનો સ્પર્શ, પ્રેમ સંસ્કાર સિંચન યોગ્ય વ્યક્તિત્વ વિકાસ માતા આદર્શ વ્યક્તિત્વ માતૃદેવો ભવ :

વાર્તાલેખન

- ૧) શાળા એ જતો બાળક રેલ્વેના પાટા ઓળંગવાતૂટેલા પાટા જોવા પૂરપાટ ધસી આવતી ગાડી ભયંકર પરિસ્થિતિની કલ્પના લાલ રૂમાલ ફરકાવવો ગાડીનું થોભવું મોટી હોનારતમાંથી બચાવધન્યવાદ સરકાર દ્વારા પારિતોષિક બોધ શીર્ષક.
- ૨) ગુરુદેવનું પ્રવચન મુક્તિનો માર્ગ અપનાવવા ઉપર ભાર મુક્તિનો માર્ગ એટલે શું? શિષ્યનો સવાલ બોલવાનું સહેલું કરવું અધરું શિષ્યની મૂંઝવણ મુક્તિના માર્ગ વિશે સમજાવવા ગુરુદેવ તૈયાર પણ શરત એક કામ કરવું કબ્રસ્તાનમાં જઈ તેને ગાળો દેવી, પથ્થરો મારી આવવા શિષ્યનું પાછું આવવું પાછા કબ્રસ્તાન પર ફરલો ચડાવવાપ્રશંસા કરવા કહેવુંશિષ્યનું એ મુજબ કરવું ગાળો આપવી કે ફરલો ચડાવવાની મૃતાત્મા પર અસર પૂછવી કોઈ અસર ન થવીગુરુદેવનો જવાબ “કબરો જેવા બની જાવ”કટુ શબ્દ કે આશીર્વાદ આપનાર સાથે પ્રેમથી બોલો આવું વર્તનારને મુક્તિનો માર્ગ મળે બોધ શીર્ષક.
- ૩) એક લુચ્ચો દુકાનદારકરિયાણાની દુકાન એક ગ્રાહકખાંડ ખરીદવી દુકાનદારનું ઓછું તોલવું ગ્રાહકની ફરિયાદદુકાનદારનો જવાબ ‘વધારે વજન ઊંચકવું નહિ પડે,’ ગ્રાહકે ઓછા પૈસા ચૂકવવા પૂરા પૈસા ચૂકવવા માટે દુકાનદારની માગણી ગ્રાહકનો જવાબ ‘પૈસા વધારે ગણવા નહિ પડે,’ બોધશીર્ષક.
- ૪) એક સૈનિક યુદ્ધકેદી કેદમાં બધી સગવડ છતાં દુઃખીકેદમાંથી મુક્તિ વતનમાં પાછા ફરવું બજારમાં ફરવા જવું પાંજરામાં પૂરેલાં પક્ષીઓ જોવા દુઃખી થવું ફેરિયા પાસેથી બધાં પક્ષી ખરીદીને મુક્ત કરવાઉપદેશ શીર્ષક.
- ૫) અકબરનો દરબારએક સરખાં બે ફરલએક સાચું, એક બનાવટી ફરલને સ્પર્શ કર્યા વિના દૂરથી ઓળખવાની પરીક્ષા બધા દરબારીઓની મૂંઝવણ.....બિરબલની યુક્તિ.....મધમાખી પકડી લાવવી ઉત્તર આપવો બાદશાહની બિરબલને શાબ્દાશીશીર્ષક

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય માધ્યમિક અને ઉચ્ચ માધ્યમિક શિક્ષણ મંડળ, પુણે.

ગુજરાતી (સંયુક્ત)

ગુણ - ૪૦

ધોરણ-૧૦ મું

સમય - ૨ કલાક

કૃતિપત્રિકા આરંભડા

વિભાગ-૧ ગદ્ય (૧૨ ગુણ)

(વાચન, આકલન, વ્યાકરણ, અભિવ્યક્તિ)

- પ્ર.૧ અ) પઠિત ગદ્યખંડ. (૬)
- અ-૧ આકલન કૃતિ (૦૨) (૪ કૃતિ, દરેકનો ૧/૨ ગુણ)
(ગદ્યાંશ.....૮૦ થી ૧૦૦ શબ્દો)
- અ-૨ શબ્દસંપત્તિ કૃતિ (૦૨) (૪ કૃતિ, દરેકનો ૧/૨ ગુણ)
- અ-૩ અભિવ્યક્તિ (૦૨)
- બ) પઠિત ગદ્યખંડ (૬)
- બ-૧ આકલન કૃતિ (૦૨) (૪ કૃતિ, દરેકનો ૧/૨ ગુણ)
(ગદ્યાંશ.....૮૦ થી ૧૦૦ શબ્દો)
- બ-૨ શબ્દસંપત્તિ કૃતિ (૦૨) (૪ કૃતિ, દરેકનો ૧/૨ ગુણ)
- બ-૩ અભિવ્યક્તિ (૦૨)

વિભાગ-૨ પદ્ય (૧૦ ગુણ)

(વાચન, આકલન, વ્યાકરણ, અભિવ્યક્તિ)

- પ્ર.૨ અ) પઠિત પદ્યખંડ. (૫)
- અ-૧ આકલન કૃતિ (૦૨) (૪ કૃતિ, દરેકનો ૧/૨ ગુણ)
(પદ્યાંશ.....૬ થી ૮ પંક્તિ)
- અ-૨ શબ્દસંપત્તિ કૃતિ (૦૧) (૨ કૃતિ, દરેકનો ૧/૨ ગુણ)
- અ-૩ અભિવ્યક્તિ
(કવિતા ગમવાનું કારણ / મૂલ્ય / સંદેશ) (૦૨)
- બ) પઠિત પદ્યખંડ (૫)
- બ-૧ આકલન કૃતિ (૦૨) (૪ કૃતિ, દરેકનો ૧/૨ ગુણ)
(પદ્યાંશ.....૬ થી ૮ પંક્તિ)
- બ-૨ શબ્દસંપત્તિ કૃતિ (૦૧) (૨ કૃતિ, દરેકનો ૧/૨ ગુણ)
- બ-૩ અભિવ્યક્તિ (૦૨)
(કવિતા ગમવાનું કારણ / મૂલ્ય / સંદેશ)

વિભાગ-૩ વ્યાકરણ (૬ ગુણ)

- પ્ર.૩ સૂચના પ્રમાણે કરો. (૦૬)
- અ) વાક્યના પ્રકારો આધારિત કૃતિ (૦૨ ગુણ)
- બ) રૂઢિપ્રયોગો આધારિત કૃતિ (૦૨ ગુણ)
- ક) સંધિ આધારિત કૃતિ (૦૨ ગુણ)

વિભાગ-૪ લેખન (૧૨ ગુણ)

- પ્ર.૪ અ) પત્રલેખન (અનોપચારિક) (૦૪)
- બ) ભાષાંતર (૪ વાક્યો અથવા નાનો ફકરો) (૦૪)
(અંગ્રેજીમાંથી ગુજરાતીમાં ભાષાંતર)
- ક) મુદ્દા પરથી વાર્તા અથવા (૦૪)
નિબંધ

-----xxx-----

વિભાગ ૧ - ગદ્ય

પ્રશ્ન ૧ અ) નીચેનો ગદ્યખંડ વાંચી આપેલ કૃતિ કરો :- (૨)

અ-૧ ઘટનાક્રમ પ્રમાણે ગોઠવો.

- ૧) ધીમે ધીમે લોકો વસતા ગયા અને એમ કરતાં આ નાનકડું શહેર થયું.
- ૨) ન્યૂઝીલેન્ડમાં 'બૉમ્બે' નું નામ એક અંગ્રેજ લઈ ગયો.
- ૩) ન્યૂઝીલેન્ડમાં 'બૉમ્બે' નામનું શહેર છે.
- ૪) કોઈ બ્રિટિશ અમલદારે નિવૃત્ત થઈને ન્યૂઝીલેન્ડમાં વસવાટ કરવાનું વિચાર્યું.

‘હું બિલકુલ મજાક કરતો નથી. સાચું જ કહું છું કે આ બૉમ્બે શહેર છે.’ એમ કહી એણે દૂર એક પાટિયું વંચાવ્યું. એની વાત સાચી હતી. જે શહેરમાંથી અમે પસાર થઈ રહ્યાં હતાં તે શહેરનું નામ બૉમ્બે જ હતું. ન્યૂઝીલેન્ડમાં બૉમ્બે નામનું શહેર છે એ તો મેં ક્યારેક સાંભળ્યું નહોતું. કેવી રીતે એ શહેરનું નામ બૉમ્બે પડ્યું હશે, તે વિશે મનમાં પ્રશ્ન થયો. મેં ડ્રાઈવરને પૂછ્યું. એણે કહ્યું, ‘સો એક વર્ષ પહેલાં બૉમ્બેમાં રહેલા કોઈ બ્રિટિશ અમલદારે નિવૃત્ત થઈને ન્યૂઝીલેન્ડમાં વસવાટ કરવાનું વિચાર્યું. અહીં આવીને એણે ઘણા એકર જમીન ખરીદી લીધી અને પોતાની એ એસ્ટેટને ‘બૉમ્બે’ નામ આપ્યું હતું. ત્યાં ધીમે ધીમે લોકો વસતા ગયા અને એમ કરતાં આ નાનકડું શહેર થયું.’

યુરોપિયનો અને એમાં ખાસ કરીને અંગ્રેજો દૂર દૂર વસવાટ માટે જ્યાં ગયા ત્યાં કેટલાંક સ્થળોને એમણે પોતાના વતનનાં નામ આપ્યાં છે. એ રીતે અમેરિકામાં તો લંડન, પિટ્સબર્ગ, ઑક્સફર્ડ, કંબ્રિજ વગેરે નામનાં શહેરો છે, મોસ્કો નામનું શહેર પણ અમેરિકામાં છે. એ પ્રમાણે ન્યૂઝીલેન્ડમાં ‘બૉમ્બે’ નું નામ એક અંગ્રેજ લઈ ગયો. ઈંગ્લંડનાં પોતાના વતનના નામને યાદ ન કરતાં બૉમ્બેને એણે યાદ કર્યું એ બતાવે છે કે બૉમ્બે એને કેટલું વહાલું હશે !

અ-૨ વિશેષણ લખો. (૨)

- ૧) અમલદાર ૩)
- ૨) શહેર ૪)

અ-૩ તમે જોયેલા ‘બૉમ્બે’ શહેરનું વર્ણન કરો. (૨)

(બ) નીચેનો ગદ્યખંડ વાંચી આપેલી કૃતિ કરો. (૨)

૧) કોણ તે લખો.

- ૧) બાની નાની દીકરી
- ૨) બાનો દીકરો
- ૩) બાની મોટી દીકરી
- ૪) બાપુજીના પત્નીનું નામ

માના પગ એમના મગજમાં ચાલતા વિચારોના ઘમાસાણનું પ્રતિબિંબ પાડતા હોય એમ જલદી જલદી ઉપડવા લાગ્યા. આ રૂમમાં પણ મન ઠરતું નથી. છુવ જાણે ગૂંચવાયા જ કરે છે. એવું લાગે છે કે જાણે ક્યાંક કશાનો આધાર લઈને બેસી જાય છે. પણ આધાર ક્યાં ને કોનો શોધવો?

આધાર તો હતો એમનો. બાની આંખો સામે પતિનો ચહેરો તરવરી રહ્યો. યાદ આવ્યો એ દિવસ જ્યારે દૂર દૂરના એક ગામડામાં પોતે પણ પતિ જોડે રખડવા નીકળી પડી હતી. પણ રાત પડતાં તાવમાં પટકાઈ, આજુબાજુ ક્યાંક ડૉક્ટર મળે એવો સંભવ જ ન હતો. ત્યારે આખી રાત એ પ્રેમાળ પતિએ માથા પર કૉલનવૉટરનાં પોતાં મૂક્યાં હતાં ને કહ્યું હતું ‘હું બેઠો છું ને તારી રક્ષા કરવાવાળો ! શોભા, તારો વાળ પણ વાંકો નહિ થાય.’

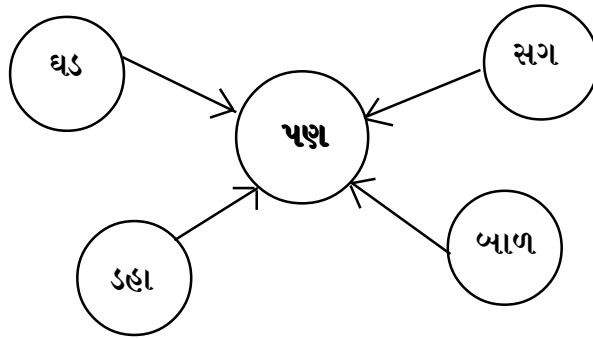
ભૂતકાળની એ યાદે બાનું હૈયું ભરાઈ આવ્યું. કેવો હતો એ પોતાનો પતિ ! કેટલો પ્રેમાળ ! કેટલો મહાન !

બાના મનમાં એકદમ જ એક તીવ્ર ઈચ્છા જાગી ઊઠી. જઈને પોતાનાં સંતાનો પાસે પોતાની જિંદગી વર્ણવવાની. છોકરાઓને પણ ખબર પડે કે પોતાના બાપ કેવા મહાન અને લોકોત્તર હતા. બાએ નજર ફેરવી સામેના ઓરડામાં જોયું.

જયશ્રી, એમની મોટી દીકરી હમણાં સાસરેથી અહીં રહેવા આવી હતી. આમ તો બાપુ ગુજરી ગયા પછી દોઢેક મહિને જ એ ચાલી જવાની હતી. પણ ત્યાં તો નાની દીકરીનું સગપણ નક્કી થવાથી એ રોકાઈ ગઈ હતી. પતિના મૃત્યુ પછી આટલી જલદી નાની દીકરીનું સગપણ કરવા માટે બાની ઈચ્છા ન હતી, પણ વિનયે બાને સમજાવ્યાં, -જુઓ બા, જિંદગી તો ચાલી છે એમ ચાલતી આવશે, ને ચાલવી જ જોઈએ. મીનાને આટલું સારું ઘર મળતું હોય તો બાપુજી કોઈ દિવસ ના પાડત ખરા કે?’

બ-૨ આકૃતિ પરથી શબ્દો બનાવો.

(૨)

- ૧) -----
- ૨) -----
- ૩) -----
- ૪) -----

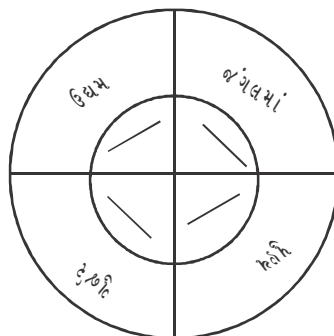
બ-૩ ‘વિધવા સ્ત્રીની વ્યથા’ તમારા શબ્દોમાં વર્ગવો.

(૨)

વિભાગ-૨ પદ્ય

પ્ર.૨ (અ) પદ્યાંશ વાંચી આપેલી કૃતિ કરો.

અ-૧ આકૃતિ પૂર્ણ કરો.

ગુર્જર વાણી, ગુર્જર લહાણી, ગુર્જર શાણી રીત,
 જંગલમાં પણ મંગલ કરતી, ગુર્જર ઉદ્યમ પ્રીત.
 કૃષ્ણ દયાનંદ દાદા કેરી પુણ્ય વિરલ રસ ભોમ,
 ખંડ ખંડ જે ઝૂંઝે ગવે કોણ જાત ન કોમ?
 અણકીધાં કરવાના કોડે, અધૂરાં પૂરાં થાય,
 સ્નેહ, શૌર્ય ને સત્ય તણા ઉર, વૈભવ રાસ રચાય.

અ-૨ નમૂના પ્રમાણે લખો. (૧)

પ્રકાશ x અંધકાર

૧) અસત્ય x

૨) નિષ્ફળ x

અ-૩ કાવ્ય પંક્તિને આધારે ગુજરાતી વ્યક્તિની વિશેષતા લખો. (૨)

(બ) પદ્યાંશના આધારે આપેલી કૃતિ કરો.

બ-૧ યોગ્ય રીતે જોડકાં જોડો.

અ

બ

૧) જુદા થવાના

આદર

૨) ભાગ પાડવાના

હંકાર

૩) હકકના

ભણકારા

૪) અજોડ

પડકારા

થોડા ઝગડા, પણ જુદા થવાના પડકારા નથી,
 ફરજ બજાવે, ક્યાંયે હકકના હંકાર નથી,
 ભોગવે સાથે ભાગ પાડવાના ભણકારા નથી,
 પ્રેમ, ભાવ, સંપથી તરબતર છે. હા, આ...

માન, મર્યાદા સૌનાં જળવાય છે બહુ.

પણ ખબર ન પડે કોણ દીકરી? કોણ વહુ?

ભોજન, ભજન સાથે મળીને કરે સહ,

અતિથિનો થતો અહીં અજોડ આદર છે. હા, આ.....

બ-૨ કાવ્યમાં વપરાયેલાં સમાનાર્થી શબ્દ લખો. (૧)

૧) મહેમાન

૨) એકતા

બ-૩ 'પણ ખબર ન પડે કોણ દીકરી કોણ વહુ?' આ પંક્તિ સાથે તમે સહમત છો કે નહિ? (૨)

વિભાગ-૩ વ્યાકરણ

પ્ર.૩ (અ) વાક્યના પ્રકારો આધારિત કૃતિ. (૨)

૧) અરર ! પણ એના તો બિચારીના બે બચ્ચાં હતા (વાક્યનો પ્રકાર લખો)

- ૨) ફાર્મમાં ગીત ગાજો (વાક્યનો પ્રકાર લખો)
 ૩) મોતીરામને વાતમાં સમજણ પડી નહીં.

પ્રશ્નાર્થ વાક્ય નિષેધ વાક્ય આજ્ઞાર્થ વાક્ય

- ૪) અહીંથી એરપોર્ટનું વિહંગમ દૃશ્ય દેખાય છે.

નિષેધ વાક્ય ઉદ્ગાર વાક્ય વિધાન વાક્ય

બ) સંધિનો યોગ્ય વિગ્રહ (૨)

- ૧) દયાનંદ - દયા + નંદ દય + આનંદ દયા + આનંદ
 ૨) વાતાવરણ - વાત + વરણ વાતા + આવરણ વાત + આવરણ
 ૩) સૂર્યોદય - સૂર્ય + ઉદય સૂર્યા + ઉદય સૂર્ય + દય
 ૪) સદાચાર - સદા + ચાર સત્ + આચાર સદ્ + ચર

ક) કૌંસમાં આપેલા રૂઢિપ્રયોગને રેખાંકિત જગ્યાએ વાપરી વાક્ય ફરીથી લખો. (૨)

(વાતમાં માલ ન હોવો, મથામણ કરવી, નામના થઈ, જોડાઈ જવું)

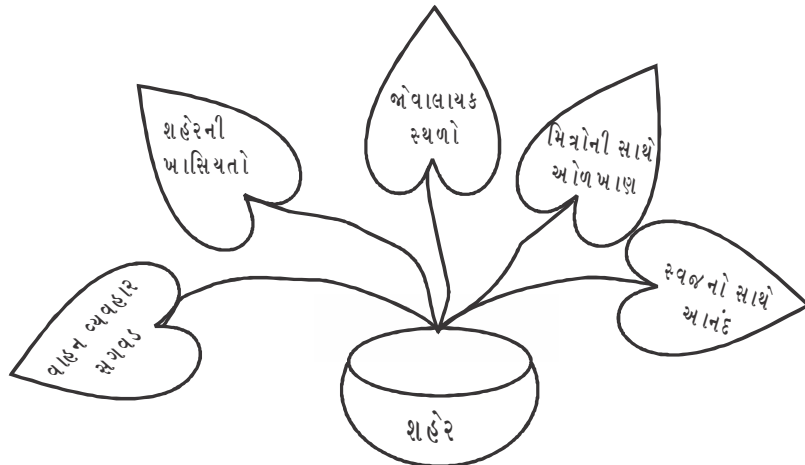
- ૧) અમદાવાદમાં એક સારા ડૉક્ટર તરીકે તેમની ખ્યાતિ થઈ.
 ૨) હું નવા નિશાળિયા તરીકે પ્રયત્ન કરતો હતો.
 ૩) રોટોરુવા માટેની ટુરમાં હું શામેલ થયો હતો.
 ૪) આપણાંવાળા જીતે એ વાત સાચી નથી.

વિભાગ-૪ લેખન

પ્ર. ૪

અ) પત્રલેખન કરો.

ઉનાળાની રજાઓમાં તમારા શહેરમાં આવવા મિત્રને આમંત્રણ આપતી પત્ર લખો.

બ) નીચેનાં વાક્યોનું ગુજરાતીમાં ભાષાંતર કરો.

(૪)

- 1) Experience is the best teacher.
- 2) Empty vessel makes the much noise.
- 3) Swami Vivekanand was born in 1863 in calcutta
- 4) Gandhiji believed in truth and non-violence.

ક) મુદ્દાના આધારે વાર્તાલેખન કરો.

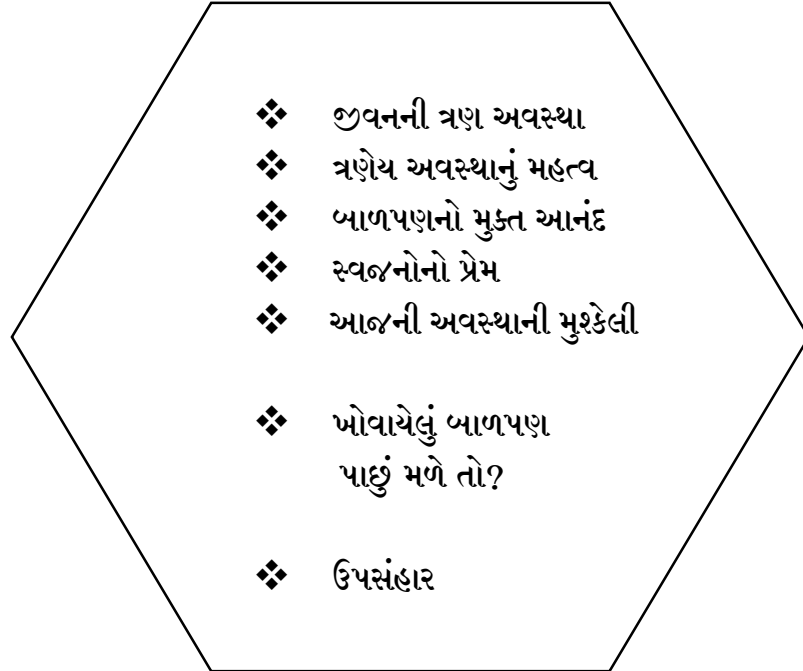
(૪)

એક રાજા નગરચર્યા જોવા માટે નીકળવુંરસ્તા વચ્ચે પથ્થરરાજાએ પથ્થર નીચે એક ચિઠ્ઠી અને એક સોનામહોર મૂકવી ખેડૂતનું પસાર થવું અથડાવું ચાલ્યા જવું ઘોડાગાડીવાળાનું પસાર થવું અથડાવું બડબડાટ કરી ચાલ્યા જવું દૂધવાળીનું અથડાવું ઓળંગીને ચાલ્યા જવું એક વિદ્યાર્થીનું પસાર થવું રસ્તા વચ્ચે પથ્થર જોવો પથ્થર ખસેડવોચિઠ્ઠી અને સોનામહોરચિઠ્ઠી વાંચવી “પથ્થર ખસેડવાનું ઈનામ બોધશીર્ષક.

અથવા

ક) આપેલા મુદ્દાના આધારે નિબંધ લેખન કરો.

ખોવાયેલું બાળપણ પાછું મળે તો..... !

-----xxx-----